

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 10 mars 1919 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående omarbetning i visst syfte av strafflagens bestämmelser rörande ämbetsmäns rättsliga ställning och företrädesrättigheter.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Akerman, Gezelius, Alexanderson, greve Spens, Fagerlin, Fant*, Lindqvist i Kosta, Lindley*, Hederstierna, Carlsson i Frosterud, Rehn*, Leo* och Svensson i Betingetorp*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt, till första lagutskottet hänvisad motion, nr 236, har herr *Molin* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t i samband med den pågående allmänna revisionen av strafflagen ville låta verkställa sådan omarbetning i strafflagens bestämmelser rörande ämbetsmännens rättsliga ställning och företrädesrättigheter, att allmänhetens rätt till saklig och lojal kritik icke äventyras av straffpåföljder.

Beträffande motionärens motivering för ifrågavarande hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

De bestämmelser, enligt vilka statens ämbetsmän skola dömas för brott under ämbetets utövning, återfinnas i strafflagens 25 kapitel, som upptager dels brott, vilka till sitt innehåll närmare beskrivits och bestämts, dels ock brott, som till sitt innehåll äro mera obestämda, såsom vårdslöshet, försummelse, oförstånd och oskicklighet i ämbetet. Sist-

*Utskottets
yttrande.*

nämnda grupp av ämbetsbrott hava genom den vaga brottsbestämningen erhållit en särställning bland de brott, som i strafflagen omförmålas. Långt ifrån att intaga en privilegierad ställning äro ämbetsmännen således i utövningen av sin verksamhet föremål för ett mera omfattande straffhot än en enskild person. Detta förhållande har givetvis betingats av statens intresse, att de statsuppgifter, som tilldelats ämbetsmännen, icke äventyras genom försummelse eller oförstånd vid ämbetets utövande.

Är det sålunda ett allmänt intresse, att statsmaktens funktioner på tillfredsställande sätt fullgöras, så är det också ett allmänt intresse, att statens auktoritet icke nedsättes därigenom, att ämbetsmännen utan ansvarspåföljd för vederbörande kunna göras till föremål för uttalanden, vari de utan fog beskyllas för förfarande, som för dem innefattar brott. Därför hava till ämbetsmännens skydd mot kränkning i och för deras ämbeten i 10 kapitlet strafflagen givits särskilda straffbestämmelser, vilka dock ifråga om straffens storlek endast obetydligt överskrida, vad som i sådant avseende gäller beträffande straffbestämmelserna för ärekränkning mot enskild person.

I vissa fall står det den enskilde, om det förfarande, han vill påtala, drabbat honom själv eller han därav lidit skada, fritt att själv väcka åtal för tjänstefel. Givetvis kan i så fall den åtalade, lika litet som vilken tilltalad som helst, vara betagen rätten att, om han anser åtalet sakna fog, väcka rekonventionstalan; och om åtalet icke blott ogillas, utan domstolen yttermera finner detsamma helt obefogat, riskerar alltså kåranden straff.

För varje fall står det emellertid den enskilde — vare sig han anser sig själv hava blivit kränkt eller eljest menar en tjänstemans förhållande vara olagligt och straffvärt — den utvägen öppen att hänvända sig till en av riksdagens ombudsmän eller till justitiekanslern med en anmälan. I regeln är det ock denna möjlighet, som kommer till användning. Åtnöjer sig den anmälände härvid med att underställa lagligheten av den påtalade åtgärden eller underlåtenheten ombudsmannens eller kanslerns eget beprövande, avhåller han sig från smädliga uttryck och förhastar han sig ej heller med grundlösa eller i allt fall alldeles obevisliga uppgifter om faktiska förhållanden — kanske fotade på lösa hörsägner — så behöver han icke befara efterräkningar för egen del. Å andra sidan har hans anmälan likvisst haft fullt ut så god verkan, som om häftiga ord brukats eller bestämt påstående om brottslighet framställt.

I ena som andra fallet verkställer ombudsmannen eller kanslern en prövning, huruvida det förfarande, varom fråga är, kan anses vara av sådan beskaffenhet, att åtal påkallas. Att emellertid denna pröv-

ning ingalunda i regel leder till att, såsom motionären förmenar, endast »ytterst graverande saker» bliva åtalade, framgår för ombudsmännens vidkommande av deras till varje års riksdag avgivna ämbetsberättelser, varav inhämtas, att även relativt obetydliga fel från ämbetsmännens sida kunna föranleda, att de ställas under åtal och fällas till ansvar.

Härjämte står den enskilde alltid till buds den utvägen att till vederbörande ämbetsmans överordnade ingiva en anmälan om vad som förelupit och påkalla de åtgärder, som i anledning därav kunna föranledas. Icke heller genom en sådan anmälan, därest densamma hålles sakligt och innehåller vederhäftiga uppgifter, riskerar anmälaren att bliva fälld för ärekränkning av ämbetsmannen i och för hans ämbete.

Utskottet finner det icke av erfarenheten bestyrkt, att det nuvarande skyddet för ämbetsmännen i deras ämbetsutövning verkar hindrande vare sig för tillämpandet av de straffbestämmelser, som för ämbetsmännens vidkommande stadgats, eller för en saklig eller lojal kritik av ämbetsmännen i och för deras ämbeten, och får därför hemställa,

att ifrågavarande motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 mars 1919.

På första lagutskottets vägnär:

JAKOB PETTERSSON.
